

МАРИЈА ЂОРИЋ*
Институт за политичке студије
Београд

УДК 314.15:316.647.5(43)
Оригиналан научни рад
Примљен: 15.08.2017
Одобен: 05.09.2017
Страна: 207-220

УТИЦАЈ САВРЕМЕНИХ МИГРАЦИЈА НА РАЗВОЈ ЕКСТРЕМИЗМА У НЕМАЧКОЈ**

Сажетак: Савремена мигрантска криза је генерисала два доминантна облика екстремизма – исламистички и десничарски екстремизам. Исламистички финансиран екстремизам је претежно консенквенца ратова на простору Блиског истока и Северне Африке, који су резултирали “великом сеобом народа”. Доласком на европски континент, мигранти доносе нову културу, религију, обичаје и вредносни систем, али и безбедносне проблеме, јер се међу њима инфилтрирао одређени број екстремиста. Као реакција на исламистички мотивисан екстремизам јавља се екстремна десница, која вигиланстички гледа на европски систем вредности. Имајући у виду да је за мигранте Немачка најпожељнија дестинација у Европи, можемо претпоставити да ће се ова земља у будућности суочавати са значајним безбедносним изазовима, који ће се пре свега односити на сукоб исламистичких и десничарских екстремиста. Иако економистичке теорије прогнозирају да ће долазак великог броја миграната Европи и Немачкој донети привредни просперитет, заборављају се безбедносни проблеми попут екстремизма, тероризма и организованог криминала, које са собом неминовно носе савремене миграције.

Кључне речи: миграције, мигрантска криза, екстремизам, екстремна десница, исламистички екстремизам, Немачка, Европа, тероризам, безбедност

О миграцијама

Данас не постоји универзално прихваћена теорија о миграцијама. У најширем смислу речи, миграције би подразумевале промену места живљења на дужи временски период. Та промена је у великој мери условљена двома варијаблама:

1. Просторном дистанцом
2. Временом трајања

* mara.djoric@yahoo.com

** Рад је настао у оквиру научно-истраживачког пројекта "Демократски и национални капацитети политичких институција Србије у процесу међународних интеграција" (евиденциони број 179009), финансираном од стране Министарства просвете и науке Републике Србије.

Колико је времена потребно да појединац проведе у одређеној земљи да би се назвао мигрантом, зависи од закона сваке државе понаособ.

Поред мноштва теоријских концепата, издвојићемо две најдоминантније теорије које се баве објашњењем узрока миграција:

1. Прва је **теорија привлачења и одбијања** (*push and pull*) аутора Хајнца Фасмана (Heinz Fassmann) и Елизабет Мусил (Elisabeth Musil).¹ Према овим ауторима, човек ће лако постати мигрант уколико су услови живота бољи на неком другом месту, међу којима се првенствено гледа лични доходак, стандард, здравствена заштита, осећај сигурности, степен демократије итд. Пре него што се појединац одлучи за мигрирање, он ће добро упоредити услове које има у земљи порекла и оне услове који ће га сачекати у земљи потенцијалне дестинације. Све што га из земље порекла упућује на мигрирање се може сврстати под факторе одбијања (*push* фактори), док ће нови, много повољнији услови живота, моћи да се подведу под факторе привлачења (*pull* фактори).

Сем наведених фактора привлачења и одбијања, према теорији Ли Еверета (Lee, 1966: 47-57), постоје и тзв. индивидуални фактори који и те како утичу на одлуку појединца да ли ће емигрирати. То су систем вредности индивидуе, животна фаза у којој се налази, информисаност и сл. Проблем је у томе што, према мишљењу овог аутора, одлука о мигрирању често није рационалног карактера. Недостаци теорије привлачења и одбијања су у томе што она не узима у обзир економске и социјалне одлике потенцијалних миграната.

2. Друга актуелна теорија која објашњава савремену “сеобу народа” је **теорија миграционе транзиције** коју су оформили Фасман и Регер (Fassmann and Reeger).² Према овој теорији, емиграциона земља има могућности да постане имиграциона земља, што је условљено демографским променама, односом на тржишту рада, старењем становништва, итд. У основи свих ових промена се налази комбинација економских и социјалних разлога.

Од како је света и века, човек је имао потребу за кретањем, па самим тим и за променом станишта. Колико су миграције неизоставан сегмент савременог доба, видимо и по томе што су УН³ укључиле миграције у осми миленијумски циљ развоја за 21. век. Као последица тога је настала *Светска комисија за међународне миграције 2003. године* и *Светски форум о миграцијама и развоју 2007. године*.

Сукоби на Блиском истоку и подручју северне Африке су главни генератор савремених масовних миграција. Према проценама ИОМ-а, од почетка ове

* mara.djoric@yahoo.com

** Рад је настао у оквиру научно-истраживачког пројекта "Демократски и национални капацитети политичких институција Србије у процесу међународних интеграција" (евиденциони број 179009), финансираном од стране Министарства просвете и науке Републике Србије.

¹ Више о томе видети у: Fassmann, Heinz; Musil, Elisabeth (2014): *Conceptual framework for modeling longer term migratory labour market and human capital processes*, Universität Wien, Wien

² Више о томе видети у: Fassmann, Heinz; Reeger, Ursula (2012): "Old emmigration countries in Europe. The concept and the empirical examples", *European Immigrations. Trends, Structure and Implications*, Amsterdam University Pres, Amsterdam

³ УН Трансформишући наш свет: Агенда за одрживи развој до 2030. године, инволвира међузависност миграција и економског развоја.

године до 9. јула, у Европу је пристигло 101 417 миграната и то претежно преко мора, док је 85 % миграната на “стари континент” ушло преко територије Италије.⁴ Сматра се да у овом тренутку постоји 23 милиона људи широм света који се спремају за миграње.⁵ Углавном је реч о популацији која долази из Африке.

Неколико је одговора зашто мигранти највише хрле ка Европи. Као прво, много је лакше доћи у Европу него ли рецимо, у САД, јер је Америка заштићена океаном; као друго, Европа је много привлачнија од Америке и због социјалног програма. И као трећи разлог можемо навести чињеницу да Америка управља миграцијама, тако што их тенденциозно (из економских разлога) усмерава ка Европи. Наиме, амерички економисти виде Европу као највећег партнера САД, коме је радна снага све старија, те сматрају да ће долазак миграната са Блиског истока поправити и “подмладити” европску привреду.

Такође треба размотрити одакле новац мигрантима за тако дугачак и скуп пут до европског континента? Постоје индиције да финансије добијају од рођака који живе у некој од европских земаља, али и да им се новац уплаћује од стране заливских земаља, које имају одређене политичке интересе да подржавају ову нову “сеобу народа”.⁶ Мађарски председник Виктор Орбан је чак оптужио Сороса да директно финансира миграције са Блиског истока.⁷

Имајући у виду све наведено, можемо констатовати да ће масовни прилив становништва Европи донети два могућа сценарија. Први је позитиван, који полази од чињенице да ће новопридошли мигранти бити “финансијска инјекција” за Европу. То би значило да ће европским земљама које су у стању депопулације (и чији је просечни становник стар 42,4 године)⁸, миграције донети млађу радну снагу и уједно, млађе војне обвезнике. Међутим, оно што се заборавља су безбедносни аспекти миграције (пре свега екстремизам, тероризам, криминал, итд.), затим демографске промене, и на крају културне разлике, које су и више него очигледне између Европљана и миграната, који углавном долазе из потпуно другачијих друштвених, политичких, религијских и културних миљеа. У овом тренутку, једино Немачка има економске бенефите од миграција, због којих је отворила око милион нових радних места, што је позитивно утицало на њену економију.

⁴ Остали мигранти су дошли преко Кипра, Грчке и Шпаније. Извор:

<https://www.iom.int/news/mediterranean-migrant-arrivals-reach-101417-2017-2353-deaths>, 12.07.2017.

⁵ <https://www.iom.int/news/gallup-less-05-cent-adults-worldwide-actively-preparing-migrate>, 11.07.2017.

⁶ Заливске земље им уплаћују новац на разне девизне рачуне, док се у камповима у Турској чак презентују и видео клипови у којима се објашњава како на најлакши начин стићи до Европе.

⁷ <https://www.euractiv.com/section/central-europe/news/orban-hungary-has-no-big-issue-with-eu-it-has-a-problem-with-soros/>, 06.07.2017.

⁸ У Немачкој, по статистикама Еуростата, тек 13,2 % становништва чине млади, што је најнижи просек у Европи. http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Population_structure_and_ageing, 11.02.2017.

⁹ Више о томе видети у: Вукчевић, Дејана (2010): "Безбедносна политика ЕУ у савременој теорији међународних односа", *Српска политичка мисао*, вол. 27, бр.1, стр. 67-90.

Мигрантска криза и Немачка

Немачка која има 82,2 милиона становника је током 2015. године примила рекордних 1 139 000 миграната.¹⁰ Данас је Немачка најпожељнија крајња дестинација за мигранте, који у највећем броју долазе са простора северне Африке и Блиског истока. Уколико настави са политиком “отворених врата”, Немачка би могла да превазиђе Америку, која важи за земљу са највећим бројем миграната.¹¹

Гледајући насељавања Немачке кроз историју, видећемо да је ова земља одвајкада била интересантно место за имигранте. Одмах након Вестфалског мира, велики број француских протестаната (калвиниста) је населио делове северне Немачке (**Spielvogel**, 2015: 12). Након уједињења 1871. године, Немачка је постала рај за имигранте, захваљујући индустријализацији која је изискивала све већи број радника.¹²

Немачка је у два велика таласа примила мигранте током 20. века. Први талас је био 60-их година, док је други талас “запљуснуо” немачку државу 70-их година 20. века. Тада су на привремени рад (који је често трајао и по неколико деценија) долазили тзв. “гастарбајтери” из Шпаније, Италије, Југославије, Турске и осталих (претежно) европских земаља. Током 80-их година у Немачкој је 74,8% тражилаца азила долазило из тзв. земаља “Трећег света”, да би рецимо, 1993. године 72,1% азиланата било пореклом из источноевропских земаља (Bade, 2003:284).

Немачка је посебно била погођена миграцијама након завршетка Хладног рата, када је огроман број људи из јужне и источне Европе тражио азил у овој земљи. Грађански ратови на простору некадашње Југославије су резултирали тиме да у Немачку дође око 400 000 људи са подручја Балкана.¹³ Немачка је тако временом постала земља имиграције и интеграције, те не изненађује што је данас сваки њен пети грађанин иностраног порекла.¹⁴

Још пре кулминације мигрантске кризе, Немачка је 2013. године увела “Blue Card EU” систем, који је подразумевао “отварање врата” за све високо квалификоване мигранте који би желели да раде у Немачкој. Очигледно је да је Немачка као свој приоритет ставила економски просперитет, који је у великој мери био условљен “увозом” нове радне снаге. Међутим, долазак миграната из разних (углавном мање развијених) делова Европе, није исто што и долазак миграната са подручја Блиског истока. Први припадају европском културном обрасцу и лакше се могу интегрисати, за разлику од новопридошлих миграната са простора Блиског истока, који имају потпуно другачији религијски, друштвени и културни образац понашања.

¹⁰ [https://www.destatis.de/EN/PressServices/Press/pr/2016/07/PE16_246_12421.html;jsessionid=7A55FBA914157B7029B01E4B554512B0.cae1, 13.06.2017.](https://www.destatis.de/EN/PressServices/Press/pr/2016/07/PE16_246_12421.html;jsessionid=7A55FBA914157B7029B01E4B554512B0.cae1, 13.06.2017)

¹¹ Према статистичким подацима из 2015. године, САД су имале 42,4 милиона (легалних и илегалних) миграната. Извор: [https://cis.org/Immigrants-United-States, 05.07.2017.](https://cis.org/Immigrants-United-States, 05.07.2017)

¹² У почетку је било највише имиграната пољског порекла.

¹³ [http://www.migrationpolicy.org/article/new-reality-germany-adapts-its-role-major-migrant-magnet?gclid=CIPH48OfhNUCF5Iz0wodw94CKA, 10.07.2017.](http://www.migrationpolicy.org/article/new-reality-germany-adapts-its-role-major-migrant-magnet?gclid=CIPH48OfhNUCF5Iz0wodw94CKA, 10.07.2017)

¹⁴ [http://www.euractiv.rs/eu-prioriteti/2754-svaki-peti-graainin-nemake-stranog-porekla, 24.06.2017.](http://www.euractiv.rs/eu-prioriteti/2754-svaki-peti-graainin-nemake-stranog-porekla, 24.06.2017)

Миграциона политика Ангеле Меркел је резултирала отварањем преко милион радних места која су у непосредној вези са прихватам миграната. То може бити добро за привреду ове државе, али ће са друге стране изискивати и одређене обавезе које се намећу немачким пореским обвезницима. Немачка влада је 2016. године донела петогодишњи план, на основу којег ће потрошити буџет од 98 милијарди евра за потребе миграната. Мигранти добијају низ социјалних погодности, бесплатан смештај и храну, као и џепарац од 143 евра месечно и 216 евра за основне потребе.¹⁵ План Немачке је био да насели слабо развијене и руралне крајеве земље мигрантима, што је наишло на отпор ново-придошлог арапског становништва, јер већина миграната претендује да живи у урбаним срединама.

Сем отварања нових радних места, мигрантска криза је у Немачкој донела и повећање стопе криминала. Наиме, током 2016. године азиланти, избеглице и мигранти су починили 174 437 кривичних дела, што је алармантан податак.¹⁶ Упркос томе, економисти се искључиво воде прагматизмом и тржишном економијом, те су израчунали да би Немачка за привредни просперитет требало сваке године да прима 300 000 миграната, како би обезбедила економску стабилност до 2060. године.¹⁷

Колико су различите културе и вредносни системи Немаца и миграната, можемо видети на основу инцидената у време новогодишњих празника када су у Келну и другим градовима мигранти махом из азијских и афричких земаља сексуално узнемиравали, а потом и пљачкали Немеце. Интересантно је да су починиоци ових кривичних дела били мигранти треће или четврте генерације, што указује на лошу интеграцију и кризу идентитета.¹⁸

Немци нису одушевљени политиком “отворених врата” коју заступа премијерка Ангела Меркел, што је многе бираче гурнуло “удесно”, посебно након Божићног терористичког напада 2016. године, када је мигрант пакистанског порекла камионом намерно усмртио људе који су дошли на прославу хришћанског празника. Поводом овог догађаја Маркус Прецел (Marcus Pretzell), евроскептични посланик у Европском парламенту оптужио је Меркелову да је “крв недужних Немаца на њеним рукама”.¹⁹ Прецел је још инсистирао да Немачка уз помоћ војске отера мигранте са својих граница, те је због оваквих изјава искључен из Европске конзервативне и реформистичке партије у априлу 2016. да би потом, био примљен у Европску партију нација и слобода (на чијем челу се налази Марин Ле Пен).

¹⁵ <http://www.blic.rs/vesti/svet/nezastavljiv-rast-ultradesnicara-imali-angela-merkel-sanse-da-ih-zaustavi/pknh7k1>, 25.03.2017.

¹⁶ <https://sputniknews.com/europe/201704281053100872-german-migrant-crisis/>, 13.07.2017.

¹⁷ <https://sputniknews.com/europe/201704281053100872-german-migrant-crisis/>, 01.08.2017.

¹⁸ О колективном и историјском идентитету видети више у: Деспотовић Љубиша, *Геополитика идентитета*, Логос, Бачка Паланка; Култура полиса, Нови Сад, 2011, стр. 109.

¹⁹ https://twitter.com/MarcusPretzell?ref_src=twsrc%5Etfw&ref_url=http%3A%2F%2Fwww.blic.rs%2Fvesti%2Fsvet%2Fdesnicari-napali-merkelovu-kancelarko-vase-ruke-umrljane-su-krvlju-neduznih-nemaca%2Fwww.blic.rs%2Fvesti%2Fsvet%2Fdesnicari-napali-merkelovu-kancelarko-vase-ruke-umrljane-su-krvlju-neduznih-nemaca%2F5xqf2hz, 17.03.2017.

Убиство и силовање деветнаестогодишње студенткиње Марије Ладенбургер (Maria Ladenburger) у Фрајбургу, априла месеца 2017. је узбуркало целу Немачку. Одговорност за убиство је преузео Авганистанац који је и пре тога имао кривични досије. Овај догађај је утицао да се распире ионако узбуркане ксенофобичне и антиимигрантске страсти у немачком друштву. Евидентно је да ће мигрантска криза у Немачкој утицати на јачање две врсте екстремизма. Први је исламистички фондиран екстремизам, који је резултат војних интервенција (спроведених од стране Запада) на простору Блиског истока и северноафричких земаља. Корени европског мира се налазе на Блиском истоку. Када је мирно на Блиском истоку и Европа је мирна. Војне интервенције које су потпуно девастирале неке од стабилних режима Блиског истока, створиле су хаос у коме лоше пролази Европа, а са њом и Немачка.

Други облик насилног екстремизма који потреса Немачку је у форми екстремне деснице. Она је вигилантистички одговор на јачање исламизма. Страхујући да ће пред налетом миграната немачка култура изгубити свој базични идентитет, екстремна десница све више користи насиље. У таквој констелацији друштвенополитичких односа у којој се екстремизмом одговара на екстремизам, највећа жртва ће бити демократија.

Како миграције утичу на јачање екстремизма у Немачкој?

Данас су у Немачкој доминантне две врсте насилног екстремизма.²⁰ Први је исламистички мотивисан екстремизам, док је други представљен у виду екстремне деснице. Обе форме екстремизма урушавају демократију и систем људских права на којима почива концепт ЕУ. Наравно, не треба заборавити ни левичарски екстремизам, који је често реакција на деловање неонацистичких и неофашистичких покрета, али он је тренутно у запећку, с обзиром да се главни сукоб одвија на равни десничарског и исламистичког екстремизма.

Имајући у виду да постоји низ научних и административних контрорверзи око дефинисања екстремизма, можемо закључити да је реч о једној веома комплексној и аморфној друштвеној појави, коју је тешко одредити. Немogućност теоријског и нормативног перципирања екстремизма отежава борбу против истог, јер како ћемо се борити против нечега ако не знамо шта је то? Екстремизам је опасна појава за савремене демократије - сем што нарушава друштвену равнотежу, он је често предворје тероризма. Сваки терориста је свој пут радикализације најпре започео као екстремиста, те често кажемо да је тероризам “потврђени екстремизам на делу”.²¹ Екстремизам у научној теорији можемо одредити као “понашање и мишљење на граници дозвољеног, са тенденцијом да се та граница пређе, а што је у супротности са правним, обичајним

²⁰ Немачка ће етаблирати појам екстремизма први пут унутар државних институција 1973. године, правећи при том, јасну дистинкцију између радикализма и екстремизма. Више о томе видети у: Ђорић, Марија (2012): „Теоријско одређење екстремизма“, *Култура полиса*, бр. 17, стр. 45-63.

²¹ Више о томе видети у: Ђорић, Марија (2014): *Екстремна десница: међународни аспекти десничарског екстремизма*, Наука и друштво Србије, Београд

и културним нормама једног друштва. Као такав, политички екстремизам је увек непожељна појава, из разлога што не кореспондира са вредносним системом савремене демократије (као што су толеранција, парламентаризам, компромис, дијалог), јер директно подрива правну државу и владавину права. Његова круцијална карактеристика је употреба насиља, или ти склоност ка насиљу (која се не мора увек реализовати).²² Наведена дефиниција екстремизма (као и искуство из праксе различитих земаља) указује да је најбоља брана од деловања екстремистичких покрета снажно цивилно друштво, демократска култура и изградња стабилних институција кроз концепт владавине права.

Хипотеза коју доказујемо у овом раду гласи: *Масовне миграције становништва које долази са простора Блиског истока и северне Африке (и насељава територију Немачке), условиле су јачање исламистичког и десничарског екстремизма. Објаснићемо најпре услове који су предиспонирани појаву исламистички фондираног екстремизма.*²³

Међу становништвом мигрантског порекла које живи у Немачкој, у погледу вероисповести су најбројнији муслимани (међу њима предњаче Турци). Број муслиманске популације је нагло порастао доласком арапског становништва са ратом погођених подручја Блиског истока. Разлози који су мотивисали новопрдошле мигранте из арапских земаља да дођу у Немачку су првенствено, добар животни стандард, социјална политика и веза са неким чланом породице који је већ настањен у овој држави. Доласком у нову средину, мигранти арапског (и муслиманског) порекла се теже интегришу, за разлику од европског (и хришћанског) становништва, управо због великих културних, религијских и друштвених разлика. Проблем интеграције са собом носи и проблем идентитета, те се неретко дешава да чак мигранти треће или четврте генерације показују анимозитет према европском (а уједно и немачком) систему вредности. Осећај исфрустрираности, одбачености и неприпадања средини у којој живе, лако може утицати на младе људе да крену путем радикализације.

Са мигрантима, који беже пред ратом и разарањем, долазе и екстремисти који заступају идеологију “Исламске државе” и других терористичких организација. Према неформалним подацима, сматра се да су се међу мигрантима инфилтрирали исламистички екстремисти, и да они чине 10% од укупног броја нових миграната. Осим тога, идеологија терористичке организације “Исламска држава” је таква да лако регрутује нове ратнике широм света, користећи се разним средствима, попут интернета, друштвених мрежа и сл. Реч је о посредној радикализацији, која се заснива на пропагандним садржајима, што утиче на брзо ширење ове токсичне идеологије. Терористи “Исламске државе” су присутни не само на ратом захваћеним подручјима попут Сирије²⁴, Ирака и Либије, већ се њихов утицај проширио на тзв. “вилејете” широм света – Нигерију,

²² Ђорић, Марија (2014): *Екстремна десница: међународни аспекти десничарског екстремизма*, Наука и друштво Србије, Београд, стр. 37.

²³ Више о овоме видети у: Ђорић, Марија (2017): “Мигрантска криза као генератор десничарског и исламистичког екстремизма у Европи”, *Политичка ревија*, бр. 1, стр. 39-54.

²⁴ Више о узроцима сиријске кризе видети у: Стојадиновић, Миша; Манић, Михајло (2017): “Сиријска криза – узроци и последице”, *Српска политичка мисао*, бр. 2, стр. 153-167.

Филипине, Јемен, Авганистан итд., док су забележени упади и на територије Ирана, Јордана, Камерона, Чада... Терористички напади који су се десили у европским земљама указују да “Исламска држава” има своје симпатизере широм света. У последње време, ова терористичка организација више није толико активна на територији конфликта, већ шири своје деструктивно дејство на простор Европе. ИСИС функционише по принципу канцера – кад убијемо неку његову ћелију на једном месту, она се брзо јавља на неком другом месту. Због тога је тешко и уништити ову терористичку организацију, јер је реч не само о борби против обичних терориста, већ се у овом случају савремено друштво бори против једне изузетно виолентне и запаљиве идеје. Популарност ИСИС-а је толика, да су чак многи млади Немци конвертирали из хришћанства у ислам и кренули путем цихадизма.²⁵

Доласком миграната Немачка се суочила са повећаним бројем екстремистичких и терористичких напада који су мотивисани идеологијом исламизма. Субјекти исламистички фундираног екстремизма могу бити тек придошли мигранти који су се већ радикализовали на ратиштима у Сирији или Ираку; или они који већ имају дубоку кризу идентитета, а припадају другој, трећој или четвртој генерацији миграната, што указује да се нису интегрисали у немачки систем. Постоји још једна врста субјеката исламистичког екстремизма, а то су конвертити, који су углавном највиолентнији, и то из разлога додатног потврђивања свог идентитета.

Миграције су тек повод за интензивирање исламистичког екстремизма у Европи, док су узроци много дубљи. Наиме, корен проблема свакако можемо наћи у девастирању некадашњих поприлично добро уређених политичких система арапског света (попут Сирије, Ирака, Либије) и то захваљујући војним интервенцијама које су организовале земље Запада. Због тога и не треба да нас изненади изражен презир исламистичких екстремиста према свему ономе што репрезентује западни систем вредности.

Како насиље производи насиље, сасвим је логично што се одговор на исламистички мотивисан екстремизам јавио у виду екстремне деснице. Широк је дијапазон покрета, група, организација и партија које можемо ставити “под кишобран” немачке екстремне деснице. Треба имати у виду да екстремисти ове врсте постоје не само унутар парламента у коме се обично профилишу као “тврда десница” или антисистемске снаге, већ се њихов утицај посебно може видети у цивилном сектору у коме се јављају у разноврсним облицима (од неонацизма и неофашизма до квази-патриотских и евроскепичних форми). Истраживања фондације *Amadeu Antonio Stiftung*²⁶ су показала да су од 1990. године, када се Немачка ујединила, до данас, неонацисти у Немачкој убили 183 особе.²⁷ Немачка, иначе, због своје проблематичне прошлости из Другог светског рата, има доста програма и фондација које се боре против екстремне деснице.

²⁵ Оно што се мало помиње у јавности јесте да се на сиријском и ирачком ратишту боре и они Немци који су на страни Курда (а против ИСИС-а).

²⁶ Ова фондација је покренула значајан пројекат под називом “Фудбал против нацизма”.

²⁷ <http://www.amadeu-antonio-stiftung.de/eng/right-wing-extremism-in-germany-and-europe/right-wing-extremism-in-germany/>, 21.06.2017.

Немачка војна обавештајна агенција МАД је у априлу месецу 2017. године објавила да постоји десничарски екстремизам²⁸ у војним структурама ове земље.²⁹ То је утицало да немачка министарка одбране Урсула фон дер Лајен откаже планирано путовање за САД, како би решила проблем са појавом екстремне деснице у редовима немачке војске. Иначе, нацистички симболи³⁰ су у Немачкој инкриминисани и кажњавају се затвором до три године.

Недавно је у Немачкој откривена и мрежа екстремно десничарских паравојних кампова за обуку, који су се налазили у шумама у Тирингу, Ерфурту и Гетингену. Осим оружја и дроге (на 14 локација), полиција је пронашла обиље пропагандног материјала, мобилне телефоне и компјутере. Међу ухапшеним лицима су се нашли и они појединци који су полицији одавно познати као припадници интернационалне екстремно десничарске мреже. Уоквиру ових кампова је деловао и “Рајхбиргер” (Reichsbürger) покрет, за који је карактеристично да немачку државу сматра незаконитом, указујући на потребу постојања Рајха или Пруске.³¹ Овај екстремно десничарски покрет постоји деценијама у Немачкој³², да би сада постао озбиљна претња држави, због организовања завере и плана за рушење уставног поретка. Примарни непријатељи “Рајхбиргер” покрета су Јевреји, мигранти и полиција. Према проценама немачких обавештајних служби, “Рајхбиргер” покрет броји око 10 000 чланова, од којих 600 можемо сврстати у ред екстремних десничара.³³ Они подржавају и самопрокламованог “краља Немачке” Петера Фитзeka (Peter Fitzek), који је 2012. године изградио своје “краљевство” на месту некадашње болнице у Саксонији-Анхалту.³⁴

Данас је тешко прецизно одредити укупан број екстремних десничара у Немачкој, јер су миграције свакако утицале на интензивирање неонацистичких и неофашистичких идеја. Према подацима из 2011. године у Немачкој је регистровано између 5000 и 5600 насилних неонациста, који су представници екстремно десничарске идеолошке опције.³⁵ Други подаци указују да је Немачка 2016. године регистровала 23 000 насилних екстремиста.³⁶ Међу екстремним десничарима последњих година посебно јачају “Аутономни националисти” (Autonome Nationalisten)³⁷, који представљају специфичан спој неонацистичке

²⁸ У питању је 275 пријављених случајева. Ради се о војницима који су отворено форсирали поздрав “Зиг хајл”, што је иначе, оличење нацизма из Хитлеровог периода. Такође се јавио и проблем дискриминације војника који су имали имигрантско порекло.

²⁹ <http://www.reuters.com/article/us-germany-military-idUSKBN17B0KR>, 23.06.2017.

³⁰ Сем употребе симбола, немачко законодавство инкриминише и вербалне поздраве и гестикулацију, који се могу повезати са вредносним системом нациста.

³¹ Током 2104. године један од чланова је покушао да купи оружје АК-47, користећи при том, легитимацију која се водила на (непостојећу) “слободну територију Пруске”.

³² Сматра се да постоји од 80-их година 20. века.

³³ <https://www.thelocal.de/20170125/what-is-germanys-extremist-reichsburger-movement>, 25.06.2017.

³⁴ Ово “краљевство” се налази под тим именом на гугл-мапи, поседује сопствену валуту, банку и издаје пасоше својим “грађанима”.

³⁵ <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/jahresbericht-2010-verfassungsschutz-warnt-vorgetarnten-neonazis-a-771647.html>, 28.06.2017.

³⁶ <http://www.migrationpolicy.org/article/new-reality-germany-adapts-its-role-major-migrant-magnet?gclid=CIPH48OfhNUCFsIz0wodw94CKA>, 12.07.2017.

³⁷ Они су чак по популарности надјачали нацистички оријентисане скинхедсе.

и левичарске идеологије. Од левике су преузели неке од метода деловања, попут аутономног активизма, потом симболе³⁸, као и начин одевања. Сродне групе су се појавиле и у другим земљама (Пољска, Чешка, Румунија, Украјина и Грчка). Иако је немачка екстремно десничарска сцена изузетно богата и шаренолика, чињеница је да највећи утицај у овој сфери политике имају странка “Алтернатива за Немачку” (AfD - *Alternative für Deutschland*) и антиимигрантски покрет PEGIDA (*Patriotische Europäer gegen die Islamisierung des Abendlandes*).

AfD је поднела тужбу против Ангеле Меркел због “трговине људима” и отварања граница мигрантима са Блиског истока, позивајући се на члан 96 Кривичног закона. Ова странка је основана 2013. године, да би се поцепала 2015. године, када је на њеном челу остала Фрауке Петри, док је Бернд Луке напустио странку и основао нову под називом “Алијанса за напредак и обнову”. На конвенцији 2016. године, партија је усвојила антиисламску платформу. Интересантно је да ова странка има неке типично левичарске идеје, попут смањења пореза, унапређења здравственог система, веће материјалне помоћи за породице и сл. Залаже се за сарадњу са Русијом и противник је санкција које Европа намеће Русији, а као једну од значајних платформи, истиче антиглобализам. Исте године када је основана, AfD је на савезним изборима освојила 4,7 % гласова. Већ 2014. године је AfD освојила 7,1 % гласова у Европском парламенту. У марту 2016. године AfD постаје парламентарна странка у осам немачких држава.

Лидерка ове партије, Фрауке Петри, сматра да све илегалне мигранте заједно са азилантима треба послати на острва³⁹ изван Европе, која би била под контролом УН.⁴⁰ Она је такође предлагала да се Савезна канцеларија за миграције трансформише у институцију која ће се бавити емиграцијама, са циљем протеривања свих илегалних миграната. Симболочно је што AfD одржава скупове и политичке говоре у истој кафани⁴¹ у којој је Адолф Хитлер 30-их година 20. века држао нацистичке говоре.⁴² Такође, ова партија се залаже и за укидање бурки и забрану изградње минарета у Немачкој, јер сматра да је то у супротности са европском (предоминантно) хришћанском цивилизацијом.

Програм AfD се базира на неколико кључних принципа:

1. Азил - сматрају да треба увести строже критеријуме приликом давања азила и да је интеграција више од пуког учења немачког језика. Противе се двојном држављанству.
2. Култура - немачка култура уместо мултикултурализма. Немачки језик је центар идентитета. Противе се шеријату – муслимани морају прихватити немачко право. Жене не смеју покривати цело лице у јавности.
3. Демократија - референдуми по швајцарском моделу. Директно бирање председника.

³⁸ Мисли се на “иконографију” Че Геваре.

³⁹ Претпоставља се да су у питању пацифичка острва Нуру и Манус, на којима Аустралија организује кампове за мигранте које пресретне.

⁴⁰ <http://af.reuters.com/article/worldNews/idAFKCN1000LQ>, 22.03.2017.

⁴¹ У питању је кафана “Хофбројкелер” која се налази у Михнену.

⁴² Неки од чланова AfD су под истрагом због нацизма.

4. Европа - не сме да постане централизована, што подразумева враћање овлашћења националним државама. Против евра су и залажу се за повратак немачке марке, о чему ће народ одлучити на референдуму.
5. Правни систем и држава - оснажити државу јачањем полиције. Борба против организованог криминала и заштита немачких граница.
6. Спољна политика - гледа на НАТО искључиво као на одбрамбени савез. Немачка би требало да учествује у војним интервенцијама само под окриљем УН. Бољи односи са Русијом и јачање улоге ОЕБС-а су кључни принципи спољне политике. Јачање немачког суверенитета кроз сопствену армију, противи се европској армији.
7. Породица и деца - традиционални породични модел. Рад на повећању natalитета уместо довођења миграната. Подршка самохраним родитељима. Спречавање дискриминације мајки са пуним радним временом.
8. Однос према природи и пољопривреди - против ГМО. За конкуренцију, а мање субвенције. Заштита животне средине је приоритет.

PEGIDA⁴³ форсира парољу *Wir Sind Das Volk* ("Ми смо народ"), која се могла срести и код немачких нациста у прошлом веку. Као одговор на протесте PEGIDE, јављају се протести левичарски оријентисаних грађана, што све укупно узев, ствара велике проблеме за полицију која спечава сукобе. Према тврдњи оснивача овог покрета Луца Бахмана (*Lutz Bachmann*), постоје индиције да ће се PEGIDA из покрета трансформисати у партију која носи назив "Народна странка за слободу и директну демократију", односно FDDV.⁴⁴ Главни предмет критике PEGIDE су имиграциони закони који подстичу насељавање муслиманског становништва у Немачкој. Присталице PEGIDE су протествовале и против предлога да се у време празника Божићне песме певају на арапском језику.⁴⁵

Ово су неке од најзначајнијих тачака које су представљене у оквиру 19 кључних захтева PEGIDE⁴⁶:

- Инсистирање на правој интеграцији, а не само на фактичкој.
- Равномерна расподела миграната на целој територији ЕУ, а не само у Немачкој.
- Увођење азила по швајцарском или холандском моделу.
- Повећање финансијских средстава за полицију.
- Депортација илегалних миграната.
- Расподела имиграната дуж линија Швајцарске, Аустралије, Канаде или Јужне Америке.
- Заштита јудео-хришћанског система вредности који обележава европску културу.
- Против паралелног шеријатског судства. Треба поштовати само судове немачке државе.
- Против сваке врсте радикализма који је верски или политички мотивисан.

⁴³ PEGIDA је састављена од неонациста, хулиганских група, а међу њеним члановима се налазе и појединци са богатим криминалним досијеема.

⁴⁴ То је и природни след догађаја, с обзиром да је већина странака настала из покрета.

⁴⁵ http://zpravy.idnes.cz/nemecti-poslanci-vyzvali-k-zazpivani-muslimske-pisne-o-vanocich-pxy-/zahranicni.aspx?c=A141222_162716_zahranicni_ert_26.03.2017.

⁴⁶ <http://www.menschen-in-dresden.de/wp-content/uploads/2014/12/pegida-positionspapier.pdf>, 21.03.2017.

PEGIDA је веома брзо стекла популарност широм Европе, што је утицало да се створе њени под-огранци у Норвешкој, Шведској и Данској.⁴⁷

Данас је десничарски екстремизам заступљенији у источној Немачкој, у односу на њен западни део. Према полицијским статистикама, у 2016. години је извршено 23.500 кривичних дела која имају везе са десничарским екстремизмом, што је за 14,3 % више него ли у претходном периоду.⁴⁸ Половина ових кривичних дела је извршена на простору Источне Немачке, на чијој територији живи око 19 % немачке популације.⁴⁹ Нарочито је приметан пораст екстремизма десничарске идеолошке провенијенције у дистриктима Хајденау, Фрајтал, и Херенберг.

У наставку истраживања ћемо анализирати неке од најзначајнијих облика екстремне деснице који делују у цивилном сектору, а које су углавном под покровитељством AfD, NDP или PEGIDE.

1. *Identitäre Bewegung* (“Идентитетски покрет”) је настао у Француској 2012. године и врло брзо, захваљујући друштвеним мрежама, стекао популарност и у Немачкој. Основни циљ “Идентитетског покрета”, као што се може видети из његовог назива, јесте очување идентитета Немачке и контролисани улазак миграната. Нетрпељивост према мигрантима се углавном показује протестима и пропагандном кампањом путем медија. Сарађује са десничарском партијом “Алтернатива за Немачку”. Иако није масовни покрет (сматра се да их има око 400), поседује велики утицај на друштвеним мрежама и има велики број симпатизера.

2. *Ring nationaler Frauen* (“Круг националистичких жена”) је женски екстремно десничарски покрет, који потврђује чињеницу да су и жене утицајни поборници идеологије савремене деснице. Оне нису толико видљиве у јавности, попут мушкараца који прокламују ову идеологију, али снажно подржавају њен вредносни систем. “Круг националистичких жена” је тек огранак контроверзне “Националдемократске партије”, која шири све већи утицај међу женском популацијом.

3. *Anti-antifa* је још једна у низу екстремно десничарских група које делују унутар немачког цивилног друштва. Често се сукобљава са припадницима антифашистичког покрета, те полиција у таквим ситуацијама има пуне руке посла. *Anti-antifa* има посебну улогу у пружању правне и финансијске помоћи екстремистима који се кривично гоне.

4. *Der III Weg* (“Трећи пут”) је ванпарламентарна странка, основана 2013. године у Хајделбергу, која је од стране немачких државних органа квалификована као екстремистичка и виолентна. Остварује значајну конекцију са странком NDP, а назив партије наводно указује на то да она не подржава ни капитализам, ни комунизам, већ себи ствара “трећи пут”. Проблем је у томе што је тај “трећи пут” проткан нацистичким и екстремистичким идејама, са

⁴⁷ Недавно је оформљен је и сестрински покрет у Лајпцигу који носи назив LEGIDA.

⁴⁸ <https://www.thelocal.de/20170518/examining-why-right-wing-extremism-still-plagues-east-germany>, 26.06.2017.

⁴⁹ <https://www.thelocal.de/20170518/examining-why-right-wing-extremism-still-plagues-east-germany>, 26.06.2017.

доминантном ксенофобијом, што се у пракси и показало приликом напада на избегличке кампове.

Од изразито милитантних екстремно десничарских организација можемо издвојити *Widerstand West*, која је позната по *WPM*⁵⁰ и антисемитизму. Активна је и група *Pro Bewegung* која је антиисламистичка и чији је “кишобран”, као и код многобројних екстремних десничара, партија *NDP*.

Методи рада савремене екстремне деснице у Немачкој су вишеструки, попут, претње силом, принуде, притиска на мигранте, физичких напада итд., међу којима је најкарактеристичније подметање пожара у азилантским центрима. На пример, у граду Вора на југу Немачке су запаљене три зграде у којима су смештени азиланти, а у непосредној околини су исписивани кукасти крстови и расистичке поруке у виду графита.

Узимајући у обзир да ће мигранти и даље долазити, и да се сукоб на Блиском истоку у скорије време неће разрешити, можемо закључити да ће се ЕУ, а пре свега Немачка, и даље суочавати са исламистички фондираним екстремизмом. Као одговор на ову врсту безбедносне претње, логично је да ће јачати и екстремна десница, која, иако је била потиснута неколико деценија уназад, није у потпуности уништена након Другог светског рата. Као резултат сукоба ове две врсте екстремизма, можемо очекивати јачање државног ауторитета у свим сегментима немачког друштва, што ће свакако утицати на смањење људских права и слобода, а све са циљем заштите државних интереса и националне безбедности. На крају можемо поставити реторичко питање: Ко ће владати Немачком за неколико деценија?

Литература:

1. Bade, Klaus (2003) *Migration in European history*, Blackwell Pub., Malden
2. Vukčević, Dejana, (2010): *Bezbednosna politika EU u savremenoj teoriji međunarodnih odnosa, Srpska politička misao*, br.1
3. Despotović, Ljubiša (2011): *Geopolitika identiteta*, Logos, Ваčka Palanka; *Kultura politisa*, Novi Sad
4. Đorić, Marija (2017): *Migrantska kriza kao generator desničarskog i islamističkog ekstremizma u Evropi, Politička revija*, br. 1
5. Đorić, Marija, (2012): *Teorijsko određenje ekstremizma, Kultura polisa*, br. 17.
6. Đorić, Marija (2014): *Ekstremna desnica: međunarodni aspekti desničarskog ekstremizma*, Nauka i društvo Srbije, Beograd
7. Lee, Everett (1966): *A theory of migration, Demography*, br. 3
8. Spielvogel, Jackson (2015): *Western civilization*, Cengage Learning, Stamford
9. Stojadinović, Miša; Manić, Mihajlo (2017): *Sirijska kriza – uzroci i posledice, Srpska politička misao*, br. 2
10. Fassmann, Heinz; Musil, Elisabeth (2014): *Conceptual framework for modeling longer term migratory. labour market and human capital processes*, Universität Wien, Wien
11. Fassmann, Heinz; Reeger, Ursula (2012): *Old emmigration countries in Europe. The concept and the empirical examples, European Immigrations. Trends, Structure and Implications*, Amsterdam University Pres, Amsterdam

⁵⁰ White Power Music (“музика беле моћи”).

Интернет:

1. <https://www.iom.int/news/mediterranean-migrant-arrivals-reach-101417-2017-2353-deaths>
2. <https://www.euractiv.com/section/central-europe/news/orban-hungary-has-no-big-issue-with-eu-it-has-a-problem-with-soros/>
3. http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Population_structure_and_ageing
4. https://www.destatis.de/EN/PressServices/Press/pr/2016/07/PE16_246_12421.html;jsessionid=7A55FBA914157B7029B01E4B554512B0.cae1
5. <https://cis.org/Immigrants-United-States>
6. <http://www.migrationpolicy.org/article/new-reality-germany-adapts-its-role-major-migrant-magnet?gclid=CIPH48OfhNUCFsIz0wodw94CKA>
7. <http://www.euractiv.rs/eu-prioriteti/2754-svaki-peti-graanin-nemake-stranog-porekla>,
8. - <https://sputniknews.com/europe/201704281053100872-german-migrant-crisis>
9. https://twitter.com/MarcusPretzell?ref_src=twsrc%5Etfw&ref_url=http%3A%2F%2Fwww.blic.rs%2Fvesti%2Fsvet%2Fdesnicari-napali-merkelovu-kancelarko-vase-ruke-umrljane-su-krvlju-neduznih-nemaca%2Fwww.blic.rs%2Fvesti%2Fsvet%2Fdesnicari-napali-merkelovu-kancelarko-vase-ruke-umrljane-su-krvlju-neduznih-nemaca%2F5xqf2hz,
10. <http://www.amadeu-antonio-stiftung.de/eng/right-wing-extremism-in-germany-and-europe/right-wing-extremism-in-germany/>,
11. <http://www.reuters.com/article/us-germany-military-idUSKBN17B0KR>
12. <http://www.menschen-in-dresden.de/wp-content/uploads/2014/12/pegida-positionspapier.pdf>
13. <https://www.thelocal.de/20170518/examining-why-right-wing-extremism-still-plagues-east-germany>

IMPACT OF CONTEMPORARY MIGRATIONS ON DEVELOPMENT OF EXTREMISM IN GERMANY

Summary: Contemporary migration crisis has generated two dominant forms of extremism – Islamist and right-wing extremism. Islamic-funded extremism is a consequence of wars in the Middle Eastern and North African region that have lead towards “the great migration of people”. When arriving to the European continent, migrants carry along with themselves a new culture, religion, tradition and value system, but also a new security problem, given the fact that a certain number of extremists tend to infiltrate themselves among them. As a reaction to Islamist-motivated extremism, emerges the extreme right-wing, which has a vigilant attitude towards the European value system. Having in mind that, for migrants, Germany is the most desirable destination in Europe, we may assume that this country will have to face significant security challenges in the future that will, above all, refer to the conflict between Islamist and right-wing extremists. Even though economic theories provide us with a prognosis that the arrival of a great number of migrants will bring Europe and Germany an economic prosperity, they keep forgetting the security problems such as extremism, terrorism and organized crime, which often arrive hand-in-hand with contemporary migrations.

Key words: migrations, migration crisis, extremism, extreme right-wing, Islamist extremism, Germany, Europe, terrorism, security